

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

The problem in exercising the authority of the Inquiry Officers under the Juvenile and Family Court
Act and the Juvenile and Family judicial procedures 2010.

ภาณุวัฒน์ กาละศรี (Phanuwat Kalasri)¹ อาจารย์ อินทร์มีเกิด มีสิทธิ์ (Arjaree Me-intarakerd Meesidth)²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะของการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 กรณีศาลยกคำร้องตรวจสอบการจับกุมเพราะการจับไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเจ้าหน้าที่รัฐเอง ทำให้เด็กหลุดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทำให้ต้องจับเด็กมาให้ศาลตรวจสอบการจับกุมอีกมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็ก อีกทั้งพนักงานสอบสวนไม่สามารถรับชำระค่าปรับในคดีมีอัตราโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีกระทำความผิดและยินยอมเสียค่าปรับได้ ทำให้ไม่สามารถกันตัวเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ ปัญหาระยะเวลาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชั่วโมงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและไม่ได้บัญญัติให้ตำรวจผู้จับกุมเดินทางไปตรวจสอบการจับกุมด้วย ทำให้การตรวจสอบการจับกุมไม่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ การตรวจสอบการจับกุม

¹ ร้อยตำรวจเอก นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pnw5167@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช orarjaree@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The purpose of this independent study for consideration on authority of Inquiry Officers under the Juvenile and Family Court Act and the Juvenile and Family Judicial procedures 2010. This independent study is a qualitative research by means of documented research for useful in research and taking it for analysis to conclusions. The study found that the Juvenile and family court act and juvenile and family procedure 2010, sections 72 in case of Court dismissed the petition to verify the arrest because the arrest was not legally by the government officer impacts to children does not involve to criminal justice and leads to the children was brought to court to the arrest investigation and also negatively impact on their mind. In a case that a single fine, the investigation officer not only unable to accept payment of fine from a child up to fifteen years of age even though they are committed but also unable to take child from the process of justice. The problem of period on taking child or youth to the court for checking of legally arrest within twenty-four hours is barrier of the investigation officers' roll and no establishment of arrest checking by the police while the child was taken by the investigation officer. This is an truly unsuccessful of arrest.

Keywords: checking of legally arrest

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ กระบวนการนับแต่มีการกระทำความผิดอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากองค์กรต่าง ๆ ตั้งแต่การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษา ตลอดจนการบังคับโทษ ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดก็จะถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อพิสูจน์ความผิด โดยหากศาลพิจารณาตามพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิด ศาลก็จะพิพากษาคัดสินคดีให้ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการลงโทษและเป็นการปรามให้เข็ดหลาบและเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย อันก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมโดยรวม ต่อมาพบว่า เด็กเป็นผู้ทำความผิดอาญาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากจะนำกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยทั่วไปที่ใช้บังคับกับอาชญากรที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้บังคับแก่เด็กและเยาวชนดังกล่าวก็จะไม่เหมาะสมเนื่องจากเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งด้านการเรียนรู้ ด้านอารมณ์และด้านพฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่ หรือจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด เด็กและเยาวชนจึงไม่ใช่อาชญากร ไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิดเพราะคิดชั่วโดยเจตนา ดังนั้นจึงไม่ควรใช้วิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเยี่ยงอาชญากร จึงควรต้องใช้วิธีการที่แตกต่างจากกรณีอาชญากรที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูแทนการลงโทษให้เกิดการเกรงกลัวและหลาบจำ จึงมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เหมาะสม สำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา ภายใต้แนวคิดที่ว่า ควรปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด ด้วยวิธีการที่แตกต่างกับกรณีอาชญากรผู้ใหญ่ได้ทำผิดอาญา และถือปฏิบัติต่อเด็กดังกล่าวในลักษณะด้านการสงเคราะห์ อบรม แก้ไขและเยียวยาแทนการลงโทษทางอาญาตามปกติเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ ประเทศไทยเองก็ได้มีการยอมรับ และนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ปฏิบัติ โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ขึ้นมาบังคับใช้ แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวบางส่วนกลับยังมีการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของเด็ก ดังที่เห็นในขั้นตอนในชั้นตรวจสอบการจับ ที่ให้ศาลมีอำนาจให้เด็กอยู่ในความดูแลของศาลได้เพื่อตรวจสอบการจับกุม หากมีลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือเหตุสมควรประการอื่นทั้งที่เด็กและเยาวชนนั้นยังมิได้ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา ประวัติ แนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และความหมายเกี่ยวกับการลงโทษปรับและการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษากฎหมายกฎหมายไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนและเพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ระเบียบวิธี

ในการเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาโดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาคำรากกฎหมาย ผลงานวิจัย รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ ประมวลกฎหมายต่างๆ พระราชบัญญัติ บทความ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ทางวิชาการ ทั้งที่เป็นหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมาย เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังมีปัญหากฎหมายอยู่หลายประการ ได้แก่

1. ปัญหาการนำตัวเด็กกลับมาสู่ขั้นตอนการตรวจสอบการจับกุม เมื่อศาลยกคำร้องขอตรวจสอบการจับเพราะการจับไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจาก ตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 เป็นกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวยกคำร้องตรวจสอบการจับตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพราะการจับไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายของตัวเจ้าพนักงานตำรวจ ทำให้เด็กหลุดออกจากกระบวนการตรวจสอบการจับกุม โดยไม่มีบทกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจ ไปนำตัวเด็กกลับมาสู่กระบวนการตรวจสอบการจับกุมอีก ทำให้เด็กยังมีประวัติอาชญากรรมค้างอยู่ เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนยังไม่หมดหน้าที่ในการสอบสวน และหากเด็กนั้นไม่มาพบพนักงานสอบสวนอีกจนพนักงานสอบสวนต้องออกหมายจับ และเจ้าหน้าที่ไปจับเด็กกลับมาอีกครั้ง ก็เท่ากับคดีนั้นมีการจับเด็กนั้นถึง 2 ครั้ง ตรวจสอบการจับ 2 ครั้ง ในคดีเดิม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะตัวเจ้าหน้าที่เอง ย่อมไม่เป็นธรรมต่อเด็กและไม่เป็นการปฏิบัติต่อเด็กโดยละมุนละม่อมเด็กเหมือนถูกซ้ำเติมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ปัญหากฎหมายไม่ให้เปรียบเทียบปรับในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกิน 15 ปีกระทำความผิดและยินยอมเสียค่าปรับ ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ดังกล่าว เป็นกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติให้พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดและยินยอมเสียค่าปรับได้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1) หรือจะทำการเปรียบเทียบตาม (2) (3) และ (4) ก็ตาม ประกอบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย ซึ่งอาจทำให้เด็กเข้าสู่การดำเนินทางอาญาไม่อาจหลุดพ้นไปได้ แทนที่จะเบี่ยงเบนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยถูกเปรียบเทียบปรับให้คดีอาญาลดลงเล็กน้อยเหมือนกับผู้กระทำความผิดทั่วไป แต่เด็กนั้นจะถูกส่งเข้าสถานพินิจ อยู่ในสังคมอาชญากรใช้ชีวิตเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ทำให้เกิดพฤติกรรมเรียนแบบเมื่อพ้นโทษออกมา เด็กเหมือนถูกซ้ำเติมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันไม่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ซึ่งสิทธิเด็กนับเป็นส่วนสำคัญตามหลักสิทธิมนุษยชนภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพ.ศ.2491 ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรีและมีเสรีภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3. ปัญหาระยะเวลาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ดังกล่าว เป็นกรณีที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชม. นั้นในหลักการปฏิบัติเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานสอบสวนมากเกินไปเพราะพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำเด็ก ทั้งต้องประสานงานสหวิชาชีพมาร่วมสอบปากคำด้วย อีกทั้งยังมีคดีอื่นๆที่จะต้องทำด้วย ดังนั้น ระยะเวลา 24 ชม. นั้นตามความเป็นจริงเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปไม่เพียงพอต่อการสอบสวนได้

4. ปัญหาไม่มีบทบัญญัติให้ผู้จับกุมเดินทางไปตรวจสอบการจับกุมด้วย ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กรณีการตรวจสอบการจับกุมไม่ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเดินทางไปศาลเพื่อร่วมในการตรวจสอบการจับกุม เนื่องจากตามมาตราดังกล่าวให้อำนาจพนักงานสอบสวนเดินทางไปตรวจสอบการจับกุมโดยไม่ได้บัญญัติให้ผู้จับไปด้วย เมื่อเกิดปัญหาศาลสอบถามเกี่ยวกับการจับกุม พนักงานสอบสวนไม่ได้เดินทางไปจับกุมด้วยจึงไม่ทราบเหตุการณ์การจับกุมทั้งหมดด้วย อาจเป็นเหตุให้ศาลยกคำร้องการตรวจสอบการจับกุมด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่ายังมีปัญหากฎหมายอยู่หลายประการที่จะนำมาเป็นประเด็นศึกษา ได้แก่

1. ปัญหาการนำตัวเด็กกลับมาสู่กระบวนการยุติธรรมเมื่อศาลยกคำร้องเพราะการจับไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ดังกล่าว เป็นกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวยกคำร้องตรวจสอบการจับ ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพราะการจับไม่ถูกต้องตามกฎหมายของตัวเจ้าหน้าที่รัฐเองทำให้เด็กหลุดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยไม่มีบทกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือคุมประพฤติไปนำตัวเด็กกลับมาสู่กระบวนการอีก ทำให้เด็กยังมีประวัติอาชญากรค้างอยู่ เพราะการสอบสวนยังคงดำเนินต่อไปและหากเด็กนั้นไม่มาพบพนักงานสอบสวนอีกจนพนักงานสอบสวนต้องออกหมายจับ และเจ้าหน้าที่ไปจับเด็กกลับมาอีกครั้ง ก็เท่ากับคดีนั้นมีการจับเด็กนั้นถึง 2 ครั้ง ตรวจสอบการจับ 2 ครั้ง ในคดีเดิม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะตัวเจ้าหน้าที่เอง ย่อมไม่เป็นธรรมต่อเด็กและไม่เป็นการปฏิบัติต่อเด็กโดยละมุนละม่อม เด็กเหมือนถูกซ้ำเติมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นแนวคิดที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกละเมิดโดยอำนาจของรัฐหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นแนวคิดที่จะจำกัดอำนาจรัฐนั่นเองสิทธิมนุษยชน คือ สิทธิขั้นพื้นฐานของการเป็นคนสิทธิดังกล่าวนี้กำหนดขึ้นมาเพื่อแสดงถึงคุณค่า สติปัญญา จิตสำนึกของความเป็นคน ดังนั้น สิทธิมนุษยชนจึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีความค่าสูงสุดที่จะดำรงไว้เพื่อรักษาคุณค่าของมนุษย์แต่ละคน³ ซึ่งสิทธิเด็กก็เป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

³ พรพิมล พลายน้อย, “ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนกองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ.2546,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 12-14.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การที่ศาลตรวจสอบการจับกุมปรากฏว่าการจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องปล่อยตัวเด็กไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พนักงานสอบสวนต้องปล่อยตัวเด็กไปและพนักงานสอบสวนต้องขอหมายจับกุมจากศาลใหม่ เมื่อออกหมายจับกุมใหม่แล้ว เจ้าพนักงานตำรวจต้องไปจับตัวเด็กมาเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่สอง เด็กต้องอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจถึง 2 ครั้งในการกระทำความผิดครั้งเดียวและต้องไปศาลถึงสองครั้งเพื่อให้ศาลสอบถามเหตุแห่งการจับกุมอีกครั้ง ด้วยสภาพจิตใจของเด็กอายุน้อยมีสภาพจิตใจที่ยังไม่แข็งแรงเพียงพอ การที่จะต้องถูกจับกุมถึง 2 ครั้งและไปพบศาลถึง 2 ครั้ง จิตใจของเด็กย่อมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เด็กจะได้รับผลกระทบกระเทือนทางจิตใจรู้สึกหวาดกลัวกระบวนการยุติธรรม รู้สึกหดหู่และสิ้นหวังกับชีวิต รู้สึกถึงตนเองตกเป็นภัยของสังคมอย่างร้ายแรงถึงได้ถูกจับและนำตัวมาศาลถึงสองครั้งทั้งที่กระทำความผิดครั้งเดียว การต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสองครั้งทั้งที่กระทำความผิดครั้งเดียวเด็กได้รับผลกระทบทางจิตใจเป็นการขัดต่อแนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก ที่มีแนวคิดให้รัฐต้องปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐด้วยสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ จากอิทธิพลของแนวคิดเรื่องสิทธิเด็กประกอบกับมีการตระหนักและหาหนทางในการป้องกันแก้ไขต่อปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในด้านต่างๆ องค์การระหว่างประเทศจึงได้พยายามกำหนดข้อพึงปฏิบัติและกติการะหว่างประเทศที่รับรองและส่งเสริมสิทธิของเด็กให้รัฐบาลต่างๆ ถือปฏิบัติ⁴⁵

2. ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่สามารถรับชำระค่าปรับในคดีมีอัตราโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีกระทำความผิดและยินยอมเสียค่าปรับได้ ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 นั้น พนักงานสอบสวนไม่สามารถรับชำระค่าปรับในคดีมีอัตราโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีกระทำความผิดและยินยอมเสียค่าปรับได้ไม่ว่าจะเป็นการปรับในอัตราอย่างสูงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1) หรือจะทำการเปรียบเทียบตาม (2) (3) และ (4) ก็ไม่ได้เช่นกัน เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 เด็กอายุไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 เด็กอายุกว่าสิบปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้ (2) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระมัดระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้นหรือส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี ซึ่ง การปรับ เป็นโทษอย่างหนึ่งตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

⁴ ศิวาพร คารวนันท์, “ปัญหากฎหมายการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า10-34.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เมื่อเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1) และในคดีความผิดตาม มาตรา 37 (2) (3) และ (4) เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ เพราะไม่อาจกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาพึงชำระซึ่งทำให้ไม่มีค่าปรับเพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาดได้ พนักงานสอบสวนจึงยังคงต้องทำสำนวนการสอบสวนตามปกติและไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาดังกล่าวเนื่องจาก การปรับเป็นโทษอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 แต่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ยกเว้นให้เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไม่ต้องรับโทษ ซึ่งมาตราดังกล่าวได้กำหนดวิธีการต่างไว้ตาม (1) – (5) แต่เป็นอำนาจของศาลในการพิจารณา มิได้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน

เมื่อไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ในคดีเพียงเล็กน้อยที่เป็นคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ดังกล่าว คือ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ซึ่งอาจทำให้เด็กต้องถูกดึงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แทนที่จะเปี่ยงเบนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยถูกเปรียบเทียบปรับให้คดีอาญาเล็กน้อยเหมือนกับบุคคลทั่วไป แต่เด็กนั้นจะถูกส่งเข้าสถานพินิจ อยู่ในสังคมอาชญากรใช้ชีวิตเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ทำให้เกิดพฤติกรรมเรียนแบบเมื่อพ้นโทษออกมา เด็กเหมือนถูกซ้ำเติมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันไม่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ซึ่งสิทธิเด็กนับเป็นส่วนสำคัญตามหลักสิทธิมนุษยชนภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพ.ศ.2491 ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรีและมีเสรีภาพ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นผู้ที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต เด็กต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้นจากการกระทำละเมิดในกระบวนการยุติธรรมในสังคม⁶

3. ปัญหาระยะเวลาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 เป็นกรณีที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชม. นั้นในหลักการปฏิบัติเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานสอบสวนมากเกินไปเพราะพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำเด็กทั้งต้องประสานงานสหวิชาชีพมาร่วมสอบปากคำด้วย อีกทั้งยังมีคดีอื่นๆที่ต้องทำด้วย ดังนั้น ระยะเวลา 24 ชม. นั้นตามความเป็นจริงเป็นระยะเวลาที่สั้นจนเกินไปไม่เพียงพอต่อการสอบสวนได้ จากข้อมูลสารสนเทศสถานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถิติฐานความผิดอาญาคดี 4 กลุ่ม หน่วยงานทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 จำนวนคดีที่คำร้องทุกข์ 795,544 คดี เป็นจำนวนคดีที่มีปริมาณมากย่อมเป็นผลให้การสอบสวนแต่ละคดีเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งปัจจุบันงานสอบสวนก็เป็นไปอย่างล่าช้าและถูกประชาชนร้องเรียนอยู่เสมอ หากมีการเร่งรัดการสอบสวนมากเกินไป การสอบสวนย่อมออกมาไม่มีประสิทธิภาพไม่รัดกุม การสอบสวนขาดตกบกพร่องในสาระสำคัญ ซึ่งในแต่ละคดีนั้นการ

⁶ ธีระ กิ่งแก้ว, “การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนในการปล่อยชั่วคราว,” การอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, (ข้อมูลออนไลน์) หน้า 9-11.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

สอบสวนต้องใช้ความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายกว่าการสอบสวนจะได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ การสอบสวนที่มีระยะเวลาอย่างจำกัด อาจส่งผลต่อรูปคดีได้ เนื่องจากการสอบสวนไม่ชอบ การสอบสวนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่ากับว่าไม่มีการสอบสวนมาก่อน และย่อมส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

ปัญหานี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องจากการตรวจสอบการจับกุมเมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น พบว่าการจับกุม ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทั้งในไทย ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกาที่ได้กล่าวไว้และในญี่ปุ่นโดยหลักการทั่วไปไม่แตกต่างกันมาก ไม่ว่าสิทธิที่เด็กและครอบครัวจะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาสิทธิที่มีที่ปรึกษาสิทธิที่เด็กจะได้กลับไปอยู่กับบิดา มารดาหรือผู้ปกครองก่อนจะตัดสินคดี รวมถึงสิทธิอื่นๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนในขั้นตอนการจับกุมเด็กหรือเยาวชนนั้น ล้วนแต่มุ่งคุ้มครองในสิทธิเด็กและเยาวชนให้มากที่สุดที่เน้นความสำคัญของหมายจับที่ออกโดยศาลอย่างถูกต้องถึงจะสามารถจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดได้ แต่ยังมีข้อยกเว้นว่าสามารถจับกุมเด็กหรือเยาวชนได้โดยไม่มีหมายจับถ้าพบเด็กหรือ เยาวชนเหล่านั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า อย่างไรก็ตาม ทั้งสามประเทศข้างต้นนี้ก็มีข้อแตกต่างกันในส่วนของขั้นตอนภายหลังจากการจับกุมตัวเด็กผู้กระทำความผิด คือ ในสหรัฐอเมริกา เมื่อจับกุมเด็กที่กระทำความผิดได้แล้วจะมีเจ้าหน้าที่อินเทค (Intake Office) มาคอยพิจารณาคำร้องทุกข์และข้อกล่าวหาว่ามีมูลหรือไม่ โดยรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหมดจากตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมของเด็ก ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้เสียหาย ครอบครัว ชุมชน โรงเรียนที่เด็กเรียนอยู่ เพื่อจะประเมินว่าเด็กที่กระทำความผิดเหล่านั้นสมควรได้รับการลงโทษอย่างไรจึงจะเหมาะสม สามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟู เยียวยาให้กลับมาเป็นเด็กที่ดีในสังคมได้หรือไม่ หรือควรที่จะส่งไปศาลเพื่อพิพากษาคดีต่อไป ซึ่งคุณสมบัติ ของเจ้าหน้าที่อินเทคนี จะต้องจบปริญญาตรีในสาขาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จิตวิทยา และการสังเคราะห์ หรือในสาขาอื่นใดที่เกี่ยวข้อง เพราะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการไป จนกระทั่งให้ความเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นสมควรได้รับการพิจารณาลงโทษอย่างไร จึงเสมือนว่า เจ้าหน้าที่อินเทคนั้น เป็นหน้าที่พิเศษที่สหรัฐอเมริกาตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลเด็กหรือเยาวชนในขั้นเริ่มแรก หลังจากถูกจับกุมและได้รับแจ้งข้อหา โดยครอบคลุมบทบาทหน้าที่ต่างๆ ไว้ ส่วนในประเทศญี่ปุ่น กระบวนการภายหลังการจับกุมตัวเด็กผู้กระทำความผิดนั้น จะตกเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้ซึ่งมีอำนาจในการสืบสวนและฟ้องร้องคดีอาญา โดยประเทศญี่ปุ่นนั้นไม่มีระบบที่ให้ตำรวจสามารถดำเนินการทุกขั้นตอนในการฟ้องร้องคดีอาญาได้ (System of Police Prosecutions) ซึ่งหน้าที่ของตำรวจในประเทศญี่ปุ่นนั้นจะมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและยื่นคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นไปยังพนักงานอัยการ ทั้งนี้ พนักงานอัยการจะทำหน้าที่ทบทวนตรวจสอบคดีและตัดสินใจว่าควรที่จะยื่นฟ้องคดี หรือไม่ โดยภารกิจหลักของอัยการ คือ สืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดคดีอาญา สอบปากคำ ผู้ต้องหา สอบปากคำพยาน และพิจารณาพยานเอกสาร และวัตถุพยานที่รวบรวมมาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งต่างจากของประเทศไทยที่ไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนอกจากนี้ อัยการยังมีหน้าที่ในการพิจารณา วินิจฉัยสั่งคดีควรฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ฟ้องคดี ควบคุมตรวจสอบการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล และถึงแม้ว่าพนักงานอัยการจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการฟื้นฟูเด็กซึ่งกระทำความผิด แต่หน้าที่ของ พนักงานอัยการนั้นก็มีส่วนสำคัญอย่างมากในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีของเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว ในขั้นเริ่มแรกหลังจากพนักงานสอบสวนจับกุมตัวเด็กหรือ เยาวชนที่กระทำความผิดได้แล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งตัวเด็กไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาลภายในระยะเวลา ยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต่อจากนั้นจะ ตกเป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาตรวจสอบว่า มีการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาลภายในเวลาที่ยี่สิบสี่ชั่วโมงตามมาตรา 72 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

พิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 หรือไม่ เด็กหรือเยาวชนผู้ซึ่งผู้จับกุมตัวนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ กรณีเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กให้ เป็นไปตามอนุสัญญาสิทธิเด็ก รวมถึงพิจารณาว่าการจับและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นไปโดยชอบ ด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ศาลปล่อยตัวไป จะเห็นได้ว่าศาลค่อนข้างจะมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการพิจารณาในขั้นตอนการตรวจสอบการจับทั้งหมด แต่ในสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่อื่นนอกจะมีบทบาทสำคัญ ก่อนที่จะตัดสินใจจะดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนอย่างไร ผู้ศึกษาเห็นว่า ทั้งสามประเทศ ล้วนมีความแตกต่างในกระบวนการภายหลังจากการจับกุมตัวเด็ก หรือเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยวิธีการของทุกประเทศตามที่กฎหมายบัญญัติขึ้นต่างเป็นวิธีการที่แต่ละประเทศบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามที่เด็กและเยาวชนควรได้รับ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับวิธีการปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กและเยาวชนควรมี เจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งขึ้นมาเพื่อเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนตั้งแต่เริ่มแรกหลังจากจับกุมเด็กที่กระทำความผิด เด็กจะรู้สึกปลอดภัย และได้รับการคุ้มครองมากกว่าการควบคุมตัวเด็กไปศาลเพื่อให้มีการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 และมาตรา 73 ที่ให้ศาลเข้ามามีบทบาทตั้งแต่เริ่มแรก โดยมุ่งที่จะคุ้มครองให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับสิทธิประโยชน์และความยุติธรรมตามกระบวนการยุติธรรมสูงสุด แต่กลับเป็นเรื่องน่ากลัวที่มีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนว่าเมื่อถูกจับกุมแล้ว เด็กและเยาวชนจะต้องถูกส่งตัวไปศาล เด็กจะรู้สึกกังวลและหวาดกลัวเมื่ออยู่ต่อหน้าศาล ซึ่งถ้าไม่จำเป็น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรให้เด็กและเยาวชนอยู่ ห่างไกลจากศาลมากที่สุด อีกทั้งยังมีข้อกังขาว่าเป็นการคุ้มครองเด็กอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องด้วยขั้นตอน ก่อนถึงศาลที่จะต้องมีการควบคุมตัวเด็กโดยพนักงานสอบสวนดังกล่าว นั้น พนักงานสอบสวนมิได้มีความรู้ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวกับการดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควรจะเป็นด้วยเหตุผลข้างต้นนี้

แม้เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการตรวจสอบการจับกุมเป็นตรวจสอบถึงการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจและการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน แต่มีข้อเสียว่าการที่กฎหมายกำหนดให้มีการตรวจสอบการจับกุมดังกล่าว เป็นการเพิ่มภาระแก่พนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก เพราะขั้นตอนการดำเนินการมีความยุ่งยาก และระยะเวลาในการดำเนินการมีน้อยเกินไป การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนซึ่งถูกจับกุมไปศาลภายในระยะเวลาสี่ชั่วโมงเพื่อทำการตรวจสอบการจับกุมว่าเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดแต่ก็เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในเรื่องระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในเวลาสี่ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาน้อยเกินไป ทำให้พนักงานสอบสวนต้องรีบทำสำนวนคดีการจับกุม ทำให้สำนวนคดีดังกล่าวมีความไม่ละเอียด และเกิดข้อผิดพลาดได้ง่ายในประเด็นที่ควรมีการตรวจสอบการจับกุมในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาทุกคดี

4. ปัญหาไม่มีบทบัญญัติให้ผู้จับกุมเดินทางไปตรวจสอบการจับกุมด้วย ปัญหานี้เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้นเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชนยิ่งกว่าผู้ใหญ่ การที่กฎหมายกำหนดให้มีการตรวจสอบการจับกุมคดีเด็กและเยาวชน ดังกล่าว เพราะกฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน เพื่อตรวจสอบว่าเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

กระทำผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวชอบด้วย กฎหมายหรือไม่ ซึ่งต่างจากกฎหมายผู้ใหญ่ที่ไม่มี การตรวจสอบการจับกุม การตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 ทำศาลสามารถตรวจสอบถึงการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ว่าเจ้าพนักงาน ตำรวจมีการบังคับ ข่มขู่ หรือทำร้ายร่างกายเด็กหรือเยาวชนซึ่งจับกุมหรือไม่ ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้จะเป็นการเพิ่มภาระ แก่พนักงานสอบสวน เพราะในกรณีที่มีการจับกุมตัว เด็กหรือเยาวชนร่วมกับผู้ใหญ่ทำให้พนักงานสอบสวนต้องแยกสำนวนคดี การจับกุมดังกล่าว เป็น 2 สำนวน ทำให้เกิดความยุ่งยากก็ตาม แต่ก็เป็นการตรวจสอบการจับกุมเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็ก

แต่อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายกำหนดให้มีการตรวจสอบการจับกุม ตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าพนักงานตำรวจว่าเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติชอบด้วย กฎหมายหรือไม่ มีการขู่ คุกคาม หรือทำร้ายร่างกายเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ และพนักงานสอบสวนนำตัวเด็ก และเยาวชนมาตรวจสอบการจับกุมภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก กฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจผู้ จับกุมว่าให้เข้าร่วมทำการตรวจสอบการจับกุมมาศาลเพื่อให้ข้อมูลต่อศาลเกี่ยวกับกระบวนการจับกุมด้วย ทำให้เมื่อมีการ ตรวจสอบการจับกุมมิได้เป็นไปโดยถูกต้อง เพราะศาลไม่อาจทราบ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นระหว่างการจับกุมของเจ้าพนักงาน ตำรวจผู้จับกุมได้ กฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนแล้ว แต่ศาลไม่สามารถตรวจสอบว่า เจ้าพนักงาน ตำรวจปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพราะเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการจับกุมไม่ได้มาศาลด้วย เช่นนี้ ย่อมไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการจะคุ้มครองสิทธิของเด็ก

ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนมาตรวจสอบการจับกุม ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ศาล ทำการตรวจสอบการจับกุมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้นำตัวเด็กและเยาวชนซึ่งถูกจับกุมดังกล่าวมิได้รู้ถึง ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่าง การจับกุมตัวเด็กและเยาวชน เพราะพนักงานสอบสวนมีหน้าที่เพียงสรุปสำนวน คดีการจับกุมเท่านั้น จึง เกิดปัญหาทำให้ศาลไม่อาจตรวจสอบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้อย่าง แท้จริงได้ ผู้เขียนเห็นว่า การตรวจสอบการจับกุมคดีเด็กและเยาวชน แม้ผู้ต้องหาจะไม่คัดค้าน ศาลก็ต้องให้พนักงานสอบสวน นำเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมมาให้ศาลตรวจสอบด้วย เพราะเป็นผู้รู้เห็นใกล้ชิดเหตุการณ์อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าศาล ตรวจสอบการจับอย่างละเอียด รอบคอบ สมกับที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน แต่หากการตรวจสอบการจับมี เพียงการให้ถ้อยคำของพนักงานสอบสวน และการไม่คัดค้านของผู้ต้องหาจะไม่เพียงพอต่อการมุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือ เยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอันเป็นมาตรฐานสากล ศาลจะทราบได้อย่างไรว่า การดำเนินงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ปฏิบัติชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีการขู่ คุกคาม หรือทำร้ายร่างกายเด็กหรือเยาวชนหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้ศึกษาเสนอให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นรายประเด็น ดังนี้

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวผู้ศึกษามีข้อเสนอให้ปรับปรุงส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนการ จับกุมของพนักงานตำรวจให้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายหากเกิดข้อผิดพลาดดำเนินการจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อม กระทบสิทธิของเด็กดังกล่าวมาข้างต้น โดยมีข้อเสนอให้กรณีที่ต้องมีการจับไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยเหตุใดๆและต้องปล่อยตัว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เด็กไป หากจะต้องนำตัวเด็กมาดำเนินการสอบสวนใหม่ต้องเชิญเด็กมาพบพนักงานสอบสวน แต่ไม่ต้องนำเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมเป็นครั้งที่สองเพราะจะกระทบต่อจิตใจของเด็ก แต่ให้มีคณะกรรมการสหวิชาชีพมาตรวจสอบการจับกุมแทนศาล โดยคณะกรรมการนี้ให้ทำหน้าที่เหมือนเจ้าหน้าที่อินเทค หรือ Intake Officer ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำหน้าที่กลั่นกรองคดี โดยจะพิจารณาเป็นประการแรกว่าข้อเท็จจริงของคดี เมื่อนำมาสู่การพิจารณาของศาลจะมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลเชื่อได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา หรือไม่ โดยจะตรวจสอบข้อกล่าวหาของเด็กที่กระทำผิดที่ถูกยื่นฟ้องมาตาม กระบวนการยุติธรรม และสืบสวนข้อมูลเพิ่มเติมโดยพิจารณาจากความประพฤติดังกล่าวจากการสัมภาษณ์เด็กซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหา ครอบครัวของเด็กหรือแม้แต่เหยื่อผู้ซึ่งเป็นผู้เสียหาย โดยเจ้าหน้าที่อินเทคจะรวบรวมข้อมูลจากหลายๆแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของเด็กผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นชุมชน โรงเรียน ข้อมูลจาก พนักงานสอบสวน ผู้เสียหาย และนำคำร้องทุกข์และข้อกล่าวหามาพิจารณา พุดคุยหารือกับเด็กที่กระทำ ความผิด ครอบครัวของเด็ก และผู้เสียหาย เพื่อแนะนำช่องทางที่เหมาะสมในการจัดการกับคดีที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงพิจารณาประการที่สองว่าคดีนี้สมควรที่จะดำเนินการต่อไปอย่างไรจึงจะเหมาะสม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเอง และของสาธารณชนควบคู่กันไป ในคดีที่เจ้าหน้าที่อินเทคเห็นว่าคดีไม่มีมูลเพียงพอที่จะส่งปล่อยตัวเด็กและสั่งยุติการดำเนินคดี พร้อมทั้งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ ในคดีที่มีมูลเพียงพอที่จะพิจารณาว่าเด็กกระทำความผิดจริง ถ้าเจ้าหน้าที่อินเทคเห็นว่าเด็กหรือ เยาวชนยังไม่สมควรจะได้รับการพิจารณาในศาล เจ้าหน้าที่อินเทคจะถามความสมัครใจของเด็ก บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ว่าจะยินยอมให้เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Adjustment) โดยจะใช้วิธีควบคุมความประพฤติหรือโดยการส่งตัวเด็กไปรับการฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมของรัฐ ถ้าหากเด็กสมัครใจและบิดามารดา ผู้ปกครองยินยอม เจ้าหน้าที่อินเทคจะดำเนินการไปตามนั้นและยุติคดีไม่นำขึ้นสู่การพิจารณาของศาล แต่หากเด็กหรือเยาวชนไม่ให้ความร่วมมือในมาตรการที่กำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ อินเทคก็จะส่งเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามไปยังศาลต่อไป ส่วนในคดีที่เจ้าหน้าที่อินเทคเห็นสมควรให้นำคดีขึ้นสู่ศาลก็ตีหรือในกรณีที่เกิดหรือ บิดามารดา ผู้ปกครองไม่สมัครใจยินยอมรับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการก็ดี เจ้าหน้าที่อินเทคจะรวบรวม พยานหลักฐาน และสำนวนการสอบสวน เพื่อดำเนินการเสนอคดีต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนต่อไป โดยคณะกรรมการดังกล่าวนี้ ต้องมาจากสาขาวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กโดยเฉพาะเช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ โดยให้จัดให้มีสถานที่ ที่เหมาะสมสำหรับทำหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73/1 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 73/1 กรณีที่ศาลยกคำร้องตามมาตรา 73 ด้วยเหตุการจับเป็นไป

โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจับโดยชอบด้วยกฎหมายใหม่ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมรายชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการจับกุม โดยมีต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ

ให้คณะกรรมการตามวรรคสองมีหน้าที่ ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้เสนอรายงานให้ศาลปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้เสนอรายงานให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ให้เสนอรายงานศาลเพื่อมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เยาวชนใน ระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี

ให้คณะกรรมการตรวจสอบการจับกุม เสนอรายงานศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งตามมาตรา 73”

ผู้ศึกษาเสนอให้มีการแก้ไข ประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา 74 วรรคแรก ให้เด็กได้รับเพียงโทษปรับ เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ เพื่อจะได้กันเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นตรวจสอบการจับกุมโดยศาล โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา 74 เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้น**อาจต้องรับโทษปรับกรณีที่มีความผิดนั้นได้กำหนดโทษปรับไว้** แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(2) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้น ไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(3) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (2) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 56 ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็กนั้น

(4) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (2) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(5) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (2) (3) (4) และ (5) นั้น ถ้าใน ขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดย ศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือ บุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอนหรือ เจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปก็ให้ ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจ ในมาตรานี้”

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ผู้ศึกษาเสนอให้มีการตรวจสอบการจับกุมเฉพาะคดีที่มี อัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเท่านั้นที่ต้องมีการตรวจสอบการจับกุมคดีเด็กและเยาวชนของศาล เพื่อเป็นการลดภาระแก่พนักงานสอบสวน ส่วนความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เห็นควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อตรวจสอบการจับกุมแทนการพิจารณาการตรวจสอบการจับกุมโดยศาล เด็กหรือเยาวชนผู้ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดควรจะได้รับ การดูแลที่ดีจากเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อเป็นการถนอมความรู้สึกที่เด็กจะได้รับจากการที่มีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเข้ามาดูแล ให้พำนักอยู่ในที่ที่เหมาะสม แทนการตกอยู่ในสถานะของผู้ต้องหาเด็กที่จะต้องถูกควบคุมตัวและรอส่งศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมต่อไปโดยคณะกรรมการดังกล่าวจะมีลักษณะคล้ายกับเจ้าหน้าที่อินเทค หรือ Intake Officer ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มาในรูปของคณะกรรมการจากบุคคลหลากหลายสาขาวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเด็กโดยเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ โดยให้จัดให้มีสถานที่ ที่เหมาะสมสำหรับทำหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่งความผิดที่มีอัตราโทษไม่เกิน 5 ปี และ กรณีที่สองคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 และมาตรา 72/1 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 72 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้เว้นเวลา เดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าใน กำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือ บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ยัง สามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่ เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าว ตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้”

“มาตรา 72/1 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีให้นำบทบัญญัติมาตรา 73/1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวผู้ศึกษาเสนอให้เพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังนี้

“มาตรา 72 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้เว้นเวลา เดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าใน กำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือ บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ยัง สามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่ เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าว ตามควรแก่กรณีก็ได้
บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้”

ประโยชน์ในการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังกล่าว จะทำให้เด็กได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรมในชั้นการตรวจสอบการจับกุม ไม่ว่าจะเป็นการเบี่ยงคดีไม่นำเด็กขึ้นสู่การตรวจสอบการจับกุมของศาลในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการจับกุมแทนศาลหรือให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบคดีได้ เพื่อกันตัวเด็กออกจากการขึ้นสู่การพิจารณาของศาลในชั้นตรวจสอบการจับกุม ซึ่งเด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศ รัฐต้องพยายามในการสร้างกลไกที่จะหลีกเลี่ยงการนำเด็กที่กระทำความผิดขึ้นสู่ศาลหรือทำให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือกรณี การแก้ไขปัญหาคดีไม่มีบทบัญญัติให้ผู้จับกุมเดินทางไปตรวจสอบการจับกุมด้วย ผู้ที่นำตัวเด็กไปศาลคือพนักงานสอบสวนไม่ใช่พนักงานผู้จับกุม การตรวจสอบการจับกุมโดยศาลจึงอาจไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในระหว่างการจับกุมที่แท้จริงได้ เมื่อแก้ไขให้พนักงานตำรวจผู้จับกุมมาศาลพร้อม ศาลจะสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้อย่างแท้จริง ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในด้านการตรวจสอบการจับกุมมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

พรพิมล พลายน้อย.(2548).ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนกองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อการ

ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ.2546. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระ กิ่งแก้ว. การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนในการปล่อยชั่วคราว. การอบรมหลักสูตร“

ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น”รุ่นที่10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม.

(ข้อมูลออนไลน์).

ศิวพร คารวนนท์.(2551). ปัญหากฎหมายการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.

(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.